

bedkommende Kommune eller Sogneraad faar fri Proces for Højeesteret, ligesom dette Sogneraad for Djebliffet har det for Overretten.

Berg: Den juridiske Procedure foregaar andet Steds, men den politiske Procedure for dette Spørgsmaals Bedkommende foregaar for Djebliffet her for rette Forum. Forespørgeren har adspurgt Ministeren om hans Berettigelse til at oprette flere Skoler eller ansætte flere Lærere, uagtet Bestemmelsen i § 1 i Lov af 8de Marts 1856 ikke er overstreden. Spørgsmaalet er klart. Ministeren har svaret, at han henter sin Berettigelse fra Skoleanordningen af 29de Juli 1814 trods Bestemmelsen i Lov af 8de Marts 1856, og at han agter at forfølge denne sin Berettigelse i Praksis, uanset at Spørgsmaalet foreligger for Domstolene for Djebliffet. Svaret er klart. Der er to ærede Medlemmer af dette høje Ting, der tæller foruden Formanden 101 Medlemmer, som have udtalt sig om dette Spørgsmaal. Jeg er ikke sikker paa, om den højtærede Minister har faaet noget egentlig Indtryk af, hvad Tinget mener om Spørgsmaalet og Svaret, paa hvis Side Tinget staar, paa Forespørgerens eller Ministerens. Jeg er dog heller ikke overbevist om, at Ministeren, selv om han fik en saadan Tilkendegivelse fra tilstedeværende Medlemmer og tomme Stole af, hvad deres Mening var, vilde bøje sig for den og i det mindste standse denne Forfølgelse af Sogneraadene, indtil der var faldet Højeesteretsdom. Jeg er ikke vis paa, at det vilde gøre dette Indtryk paa Ministeren. Jeg mener, at det vilde være vigtigt, at det høje Klerikal afsluttede denne Sag saaledes, at Ministeren kan faa de tilstedeværende Medlemmers Mening at vide om det Spørgsmaal, hvem De mener, har Ret, enten Forespørgeren, støttet af det ærede juridiske Medlem fra Næstved (Veth), eller Ministeren. Jeg tillader mig, at sige et Par Ord for mig selv. I Anordning af 29de Juli 1814 vedkommende Almueskolevæsenet paa Landet siges i § 1, sidste Punktum — med Formandens Tillægsord læser jeg det: — „Hvor Børnenes Antal maatte befindes at blive uforholdsmæssigt stort for een Skole, og det dog anses for befoieligt at oprette nogen anden efter lige Plan, bør en Hjælpe-Skole anlægges for Børn af Undervisningens nederste Klasse“. Efter dette sammenholdt med andre Bestemmelser i selve denne Anordning formener jeg, at der ingen Tvivl er om, at dersom vi levede før 1849 eller endogsa blot, før denne Lov af 1856 udkom, saa

vilde Ministerens subjektive Skøn, støttet af hans lærde Bøddagøger, over, hvilket Antal Børn der maatte være i en Skole med een Lærer, kunne gennemføres i Praksis og være berettiget efter den gamle Lov. Men jeg kan ikke nægte, at efter Loven af 8de Marts 1856 formener jeg, at Ministeren er uberettiget til, hvad han har gjort. Jeg forstod og forstaar ved Undersøgelse af denne Sag fra 1856 — jeg har for et Par Maaneder siden haft Beslighed til ved en Forespørgsel at gennemgaa den hele Sag — jeg forstod og jeg forstaar det ikke anderledes nu, end at den Myndighed, som Kirke- og Undervisningsministeren havde faaet ved Anordning af 29de Juli 1814, faldt ham noget besværlig at udøve. Og saaledes som hele Tankegangen i Befolkningen var, og da vi levede i en stræng grundlovmæssig Tid — og alle-red i 1855 var der en Forbedring og Udvidelse af den Ret, Sogneforstanderskaberne med Hensyn til det pekuniære indtog — sølte Kirke- og Undervisningsministeren sig vækset, ligesom for svag til at benytte sin arbitrære Myndighed til at paahyde Oprettelsen af nye Skoler, naar Sogneforstanderskaberne satte sig imod det. Man ønskede derfor den Gang en Støtte i en ny Lov, som forpligtede Ministeren til i et bestemt Tilfælde at skride ind. Det styrkede Ministeren personlig lige overfor alt, at han kunde henvise til Loven. I det man altsaa selv gik ind paa at faa en Indstrænkning i sin Myndighed fra 29de Juli 1814, altsaa Regeringsmagten, gjorde man det i den Tankegang: Vi vilde styrkes i vore Bevægelser, i vor Stilling i dette Forhold ved at have Lovgivningsmagten og en bestemt Lov paa vor Side. Vor Svag-hed lige over for de Tilfælde i en konstitutionel Stat vilde vi have en Begrænsning for, ud over hvilken vi ikke kunne komme; vort Ansvar med Hensyn til at benytte vor Myndighed vil vi fries fra ved, at Loven fastsætter Regler. Det bestemtes da, at der skulde være et vist Spillerum, saa at Ministeren kunde sige: Vi maa ikke gribe ind mod Sogneforstanderskabet, naar der kun er 90; vi kunne udsætte det, til der er 120. I den-for disse Grænser have vi et Spillerum. Den tidligere Lov gav Ministerens frie Skøn frit Lov, og i saa Henseende kunde det jo være afhængigt af, om man navnlig agtede Traditionen. Naar man ikke agtede Traditionen, og denne Agtelse har man ikke nu i vor revolutionære Tid, kunde højt forskellige Skøn efter den enkelte Ministers Personlighed gøre sig gældende efter den gamle Lov. Man vilde altsaa den Gang frigøre sig for det nævnte Forhold, og derfor bandt man